

Πρόλογος

Το βιβλίο αυτό, μαζί με το πρώτο βιβλίο με τίτλο «**Ανθολόγιο αρχαϊκής λυρικής ποίησης**», χαιρετίζει την επιστροφή της αρχαίας λυρικής ποίησης στη Μέση Εκπαίδευση.

Γνωρίζουμε ότι το είδος του λόγου αυτού αποτελεί το σύνδεσμο μεταξύ των δύο άλλων σημαντικών ποιητικών προϊόντων του αρχαίου ελληνικού πνεύματος, του έπους και της τραγωδίας. Γι' αυτό και θεωρούμε απαραίτητη την παρουσία του στη Μέση Εκπαίδευση.

Και για έναν άλλο ακόμη λόγο. Γιατί για πρώτη φορά με τους λυρικούς ποιητές γίνεται η μεγάλη στροφή από το παρελθόν στο παρόν, από τις καθολικές αξίες στο προσωπικό βίωμα, από τον ήρωα αριστοκράτη, στον άνθρωπο της καθημερινότητας. Έτσι, μπορούμε να κατανοήσουμε καλύτερα την αρχαϊκή λυρική ποίηση μόνο σε αντιδιαστολή με το έπος και τον κόσμο του, αλλά ταυτόχρονα και σε σύγκριση με τις συνθήκες της σύγχρονης ζωής. Γιατί μόνο με κριτήριο τη σύγχρονη μας πραγματικότητα, που την κατανοούμε μέσα από προσωπικά μας βιώματα και εμπειρίες, μπορούμε να εισδύσουμε βαθύτερα στον κόσμο που μας αποκαλύπτεται μέσα –έστω– από τα σπαράγματα των αρχαϊκών λυρικών ποιητών, που έχουν διασωθεί, και να διαπιστώσουμε πόσο –παρά τις διαφορετικές συνθήκες της σύγχρονης εποχής– τα θέματα και τα προβλήματα, οι αγωνίες και οι χαρές του ανθρώπου μένουν στο βάθος τους ίδιες. Σ' αυτό ακριβώς το τελευταίο στοιχείο βρίσκεται και η παιδευτική αξία της αρχαϊκής λυρικής ποίησης.

Στο βιβλίο λοιπόν αυτό, που λειτουργεί συμπληρωτικά ως ένα βαθμό προς το πρώτο σύγγραμμα, επιχειρείται μια διακειμενική προσέγγιση του φαινομένου της αρχαϊκής λυρικής ποίησης μέσα από τη σύνδεσή της με άλλα είδη του ποιητικού, αλλά και του πεζού λόγου (έπος, τραγωδία, ιστοριογραφία, ρητορεία, φιλοσοφία, δημοτικό τραγούδι, νεότερη ελληνική ποίηση) με τη βοήθεια γλωσσικών και ερμηνευτικών προσεγγίσεων και συσχετισμών.

Εξάλλου, η επικοινωνία με την αρχαϊκή λυρική ποίηση και τον κόσμο της επιτυγχάνεται μέσα από τη γνωριμία με τους φορείς της, που δεν είναι άλλοι από τους λυρικούς ποιητές, των οποίων παρέχονται εκτενή σχόλια και πληροφορίες για τη ζωή, το χαρακτήρα, το έργο και τη γλώσσα στην οποία εκφράστηκαν.

Τέλος, η σύγκριση της αρχαίας και νεοελληνικής λυρικής ποίησης, είτε ως προσωπικής, είτε ως συλλογικής δημιουργίας (και εδώ εννοούμε το δημοτικό τραγούδι), που επιχειρείται στην εκτενή εισαγωγή του παρόντος βιβλίου, αποτελεί το έναυσμα για αξιολογικές κρίσεις και αποτιμήσεις.

Πιο συγκεκριμένα, στο βιβλίο αυτό με τίτλο **«Ανθολόγιο αρχαϊκής λυρικής ποίησης και ελληνική λογοτεχνία. Λυρικές διαδρομές από τον Αρχίλοχο και τη Σαπφώ στον Όμηρο και τον Ελύτη (παραθέματα – παράλληλα κείμενα)»**, που απευθύνεται κυρίως στους συναδέλφους εκπαιδευτικούς, και στο οποίο παραπέμπουμε μέσα από τις σελίδες του πρώτου βιβλίου με τη βοήθεια δεικτών με αραβικούς χαρακτήρες δίπλα από τις λέξεις, περιέχονται:

- ◆ Εισαγωγή (σχέση αρχαίας και νεοελληνικής λυρικής ποίησης, στοιχεία διαλέκτων και αρχαίας ελληνικής μετρικής)
- ◆ Εκτενείς βιογραφίες των αρχαϊκών λυρικών ποιητών
- ◆ Πληροφορίες και παραπομπές σε έργα της αρχαίας και της νέας ελληνικής λογοτεχνίας για τις γενικές και ειδικές ενότητες του πρώτου τεύχους
- ◆ Παραθέματα
- ◆ Παράλληλα κείμενα

Απευθύνεται στους μαθητές εκείνους που θα θελήσουν να αποκτήσουν μια ευρύτερη και πιο ολοκληρωμένη αντίληψη της αρχαϊκής λυρικής ποίησης και να πλουτίσουν περαιτέρω τις γνώσεις τους, ικανοποιώντας παράλληλα βαθύτερες πνευματικές τους ανησυχίες.

Πιστεύουμε όμως ότι κυρίως ο εκπαιδευτικός θα βρει σ' αυτό χρήσιμες πληροφορίες και υποστηρικτικό υλικό για το διδακτικό του έργο.

Ευχαριστώ την αδελφή μου Βασιλική, για την εικονογράφιση των βιβλίων και τους γονείς μου Δημήτρη και Φανούλα, που μου συμπαραστάθηκαν σ' αυτή μου την προσπάθεια.

Μάιος 2004

Ειρήνη Δ. Ρούγγου
Φιλολόγος

Περιεχόμενα

Συντομογραφίες – Σύμβολα	11
Εισαγωγή	13
◆ <i>Σχέση αρχαίας και νεοελληνικής λυρικής ποίησης</i>	13
I) Τι εννοούμε με τον όρο νεοελληνική λυρική ποίηση	13
II) Η σχέση της αρχαίας και της νεοελληνικής λυρικής ποίησης (ως ατομικής δημιουργίας)	14
III) Η σχέση της αρχαίας και της νεοελληνικής λυρικής ποίησης (ως λαϊκής δημιουργίας: δημοτικό τραγούδι).....	17
◆ <i>Χαρακτηριστικά στοιχεία των διαλέκτων στα ανθολογημένα αποσπάσματα</i>	20
A) Ιωνική Διάλεκτος	20
B) Αιολική Διάλεκτος	21
Γ) Δωρική Διάλεκτος	23
◆ <i>Στοιχεία αρχαίας ελληνικής μετρικής</i>	24
I) Γενικά για το μέτρο	24
II) Γενικά στοιχεία της αρχαίας ελληνικής μετρικής – Ορισμοί	25
III) Ειδικά στοιχεία αρχαίας ελληνικής μετρικής. Απαγγελλόμενοι και αδόμενοι σίχλοι	28
A. Απαγγελλόμενοι σίχλοι.....	29
B. Αδόμενοι ή λυρικοί σίχλοι	32
Αρχίλοχος (α' μισό 7 ^{ου} αι. π.Χ.)	35
Βιογραφικά στοιχεία	37
3. οὐ φιλέω μέγαν (D60, 114W).....	45
A. Γλωσσική επεξεργασία	45
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	46
Παράλληλα κείμενα.....	48
4. ἀσπίδι μὲν (6D, 5W)	50
A. Γλωσσική επεξεργασία	50
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	53
Παράλληλα κείμενα.....	56

6. Θυμέ, Θύμ' (D67a, 128W)	59
Α. Γλωσσική επεξεργασία	59
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	66
Παράλληλα κείμενα.....	70
9. Τοῖς θεοῖς (D58, 130W).....	74
Α. Γλωσσική επεξεργασία	74
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	77
Παράλληλα κείμενα.....	79
Μίνερμος (β' μισό 7 ^{ου} αι. π.Χ.)	83
11. ἡμεῖς δ', οἰά τε φύλλα (2D, 2W).....	85
Α. Γλωσσική επεξεργασία	85
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	88
Παράλληλα κείμενα.....	89
Σαπφώ (τελευταίο τέταρτο 7 ^{ου} αι. π.Χ.)	99
Βιογραφικά στοιχεία	101
14. ποικιλόθρον' ἀθανάτ' (1D, 191P).....	113
Α. Γλωσσική επεξεργασία	113
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	119
Παράλληλα κείμενα.....	122
17. καθάνοισα δέ κείσηι (58D, 211P)	129
Α. Γλωσσική επεξεργασία	129
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	131
Παράλληλα κείμενα.....	132
Πίνδαρος (522 ή 518 – 438 π.Χ.).....	141
Βιογραφικά στοιχεία	143
7. Πυθιόνικος (Μεγακλεί Αθηναίω τεθρίππω)	157
Α. Γλωσσική επεξεργασία	157
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	158

Παραθέματα	159
Παράλληλα κείμενα.....	164
Σιμωνίδης ο Κείος (α' μισό 6 ^{ov} αι. π.Χ.)	167
Βιογραφικά στοιχεία	169
29. ἄνθρωπος ἐών (6D, 335P).....	177
Α. Γλωσσική επεξεργασία	177
Δ. Ερμηνευτική απόδοση και αισθητική αποτίμηση	178
Παράλληλα κείμενα.....	180
Επίμετρο	181
Βιβλιογραφία	183